# Hyvinvointitaloudellisia näkökulmia vuoden 2022 talousarvioon

Jussi Ahokas, pääekonomisti, SOSTE
Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kuuleminen, talousarvio 2022
19.11.2021

SOSTE

# Finanssipolitiikan reunaehdot Suomessa

- Pieni avotalous, jonka vienti painottunut välituotteisiin ja investointituotteisiin:
  - kansainväliset suhdanteet näkyvät, usein pienellä viipeellä
- Euroopan talous- ja rahaliiton jäsen:
  - ei omaa valuuttaa → valuuttakurssi moniin keskeisiin kilpailijamaihin kiinnitetty
  - ei omaa rahapolitiikkaa → EKP:n valinnat ratkaisevat
  - finanssipolitiikkaa rajoittavat talous- ja rahaliiton säännöt → suuret poikkeamat yleisestä EMU-linjasta kielletty
  - ulkoisesta tasapainosta huolehtiminen keskeistä kansantalouden rahoitusvakauden näkökulmasta
- Reaaliset resurssit rajalliset

SOSTE

# Näkymät tällä hetkellä

- Koronashokin jälkeen
  - Suomen taloudessa koronakuoppa täyttyi jo vuoden 2021 toisella neljänneksellä.
  - Työmarkkinoiden toipuminen kohtalaisessa vauhdissa.
  - Viennin arvon kasvu ollut nopeaa.
- Talouspolitiikka
  - Koronakriisin aikana finanssipolitiikka erittäin elvyttävää – elvytystä puretaan varovasti
  - Koronaerityisiä menoja poistuu, jälkihoidosta syntyviä menoja tilalle, verotuksessa ei isoja muutoksia
  - Finanssipolitiikka seuraavat vuodet talouskasvua tukevaa
  - kysyntäsiirtymistä ja tarjonnan pullonkauloista juontuva inflaatio varsin kovaa vuoden 2021 lopulla → EKP:n hintavakaustavoitetta koetellaan
  - Toistaiseksi EKP katsonut tilannetta maltilla – ei näkyvissä koronnostoa tai nopeaa QE:n perumista
- Kotimaiset resurssit ja ulkonen rahoitusasema
  - työttömyys yhä korkeammalla kuin ennen koronakriisiä – työllisyysaste noussut vauhdilla – työmarkkinoiden elpyminen yhä kesken, palkkapaineet melko vähäisiä
  - hintojen nousu ei ole aiheuttanut vaihtotaseen heikkenemistä, vaan pikemminkin sen vahvistumisen

SOSTE

# EKP:n ohjauskorko painunut nollaan, eikä nousua ole vielä näköpiirissä

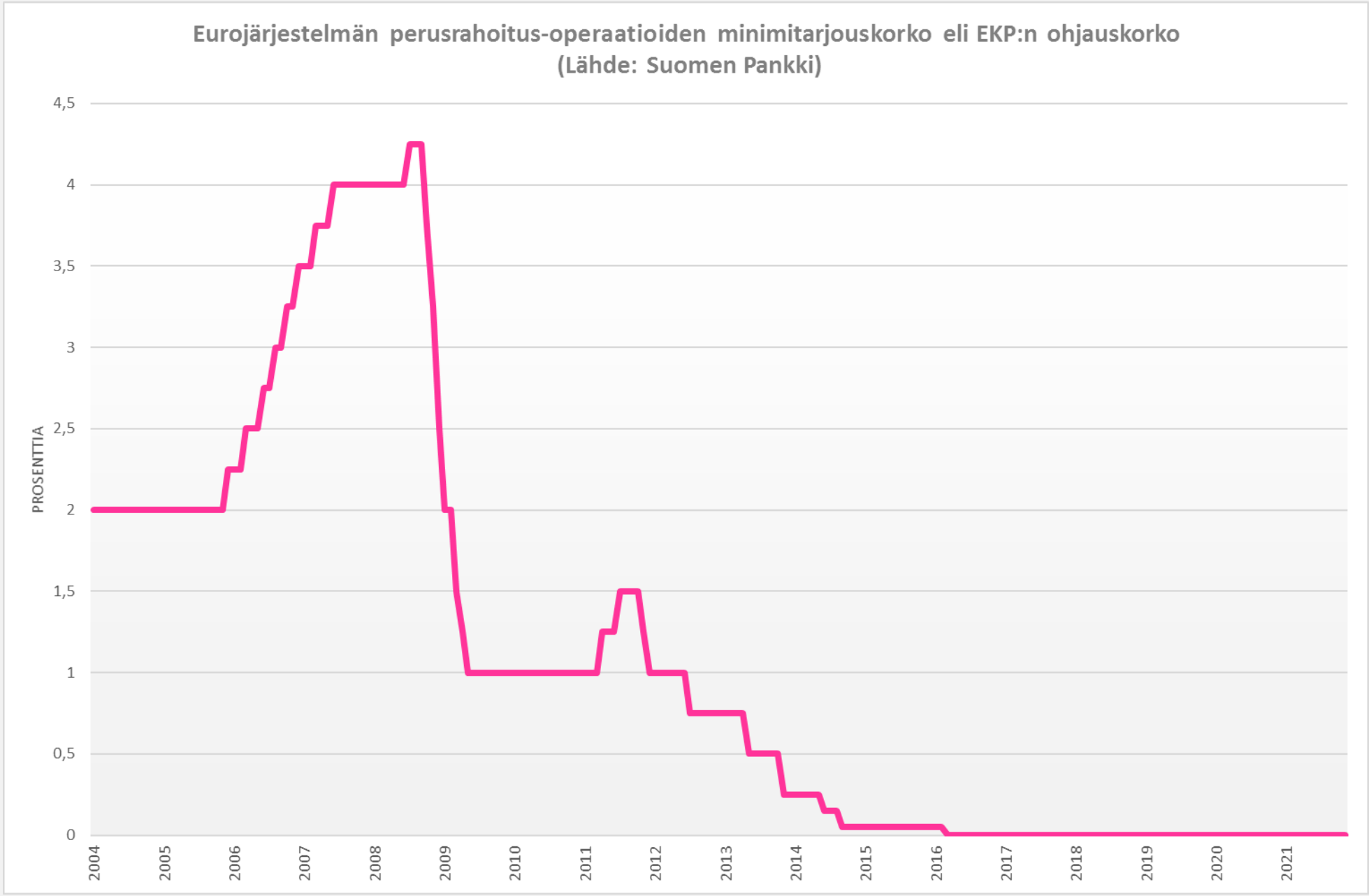


SOSTE

# EKP:n määrällinen elvytys vaikuttaa myös Suomen julkisen velan rakenteeseen

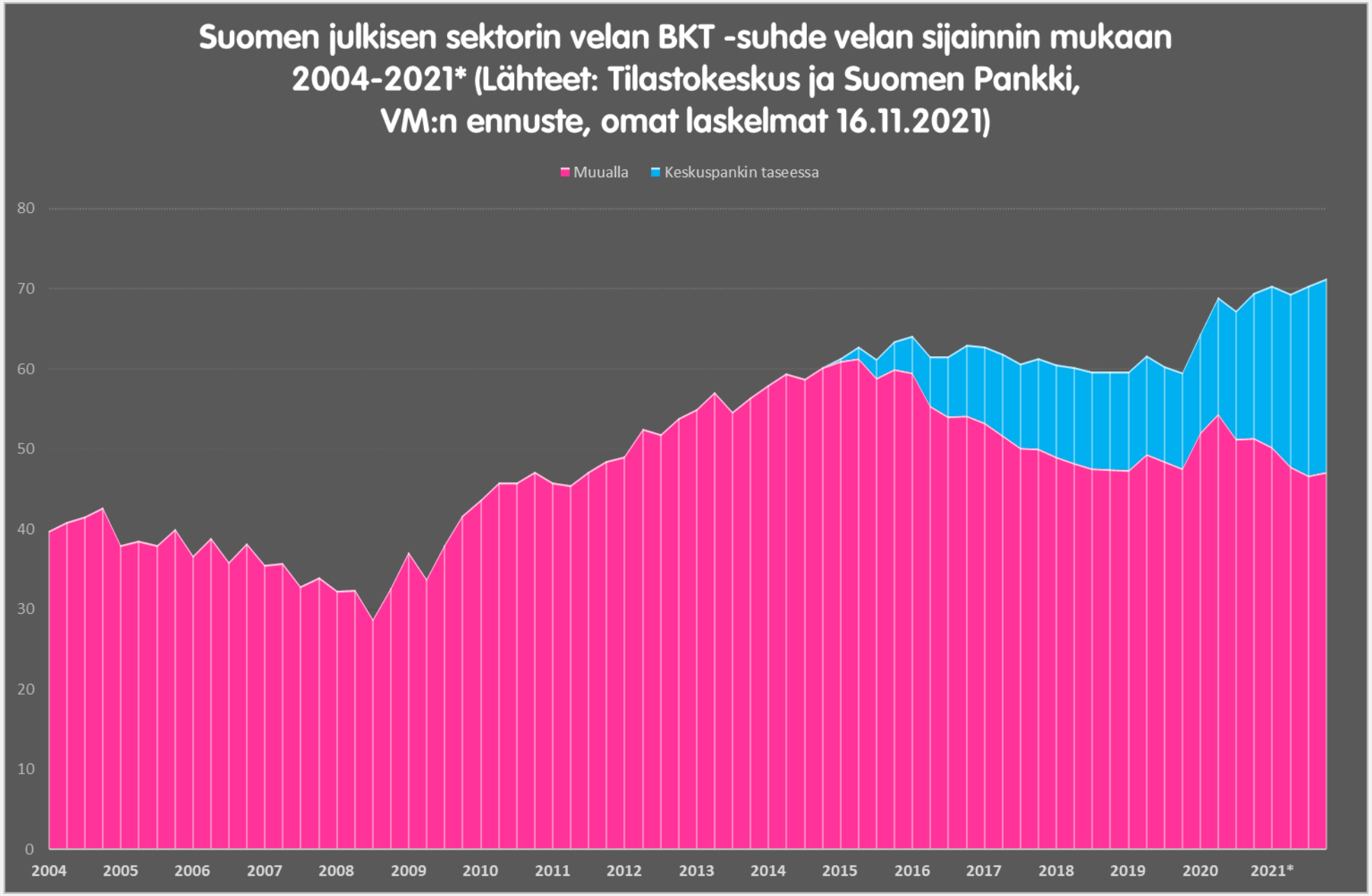


SOSTE

# Koronakriisin aikana Suomen vaihtotase kääntyi viimein ylijäämäiseksi ja ulkoinen rahoitus-asema vahvistui

SOSTE

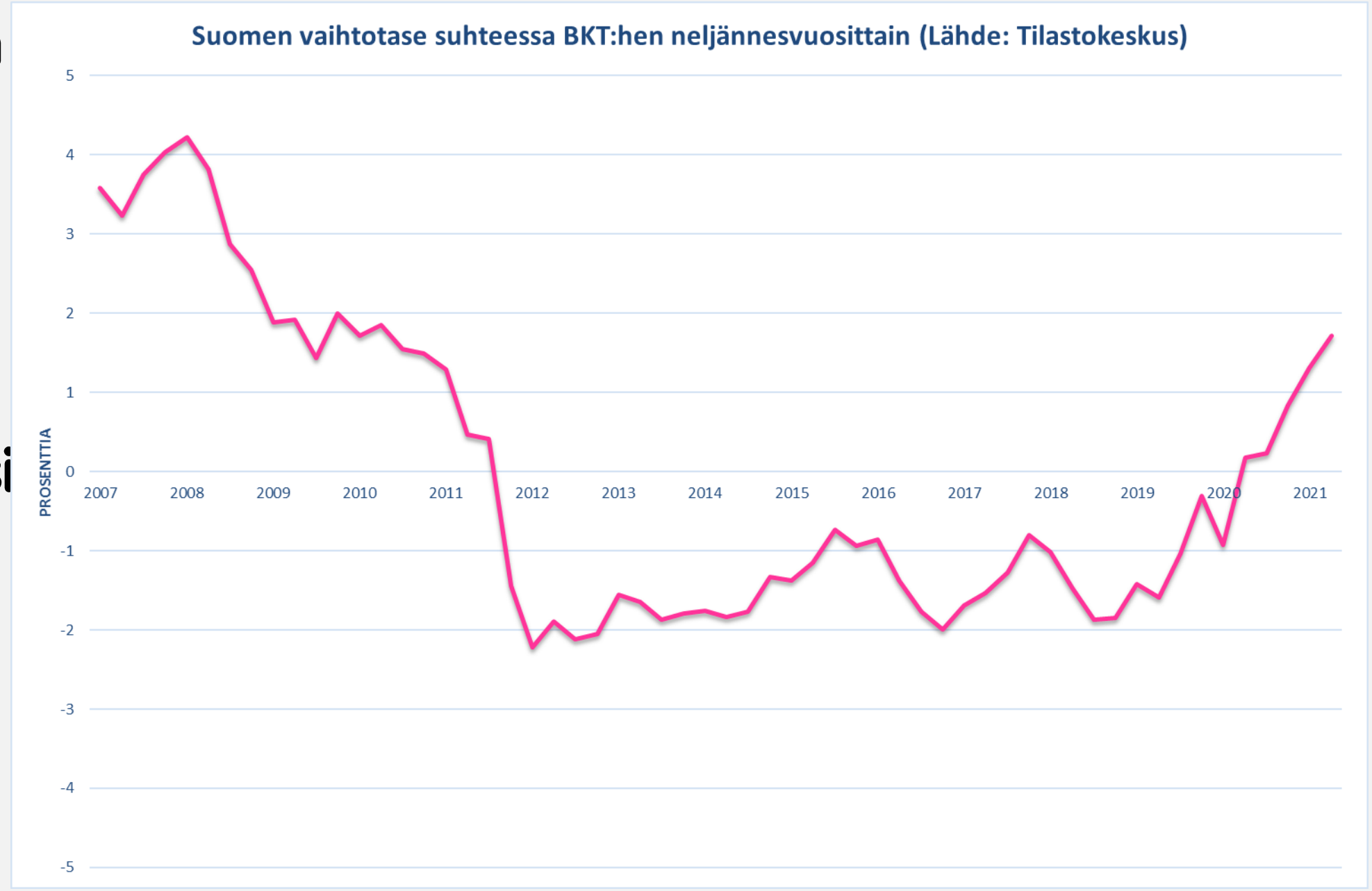

**Tällä hetkellä inflaation kiihtyminen keskeisin huoli, mutta kehitys ei eroa muiden maiden kehityksestä.**

SOSTE

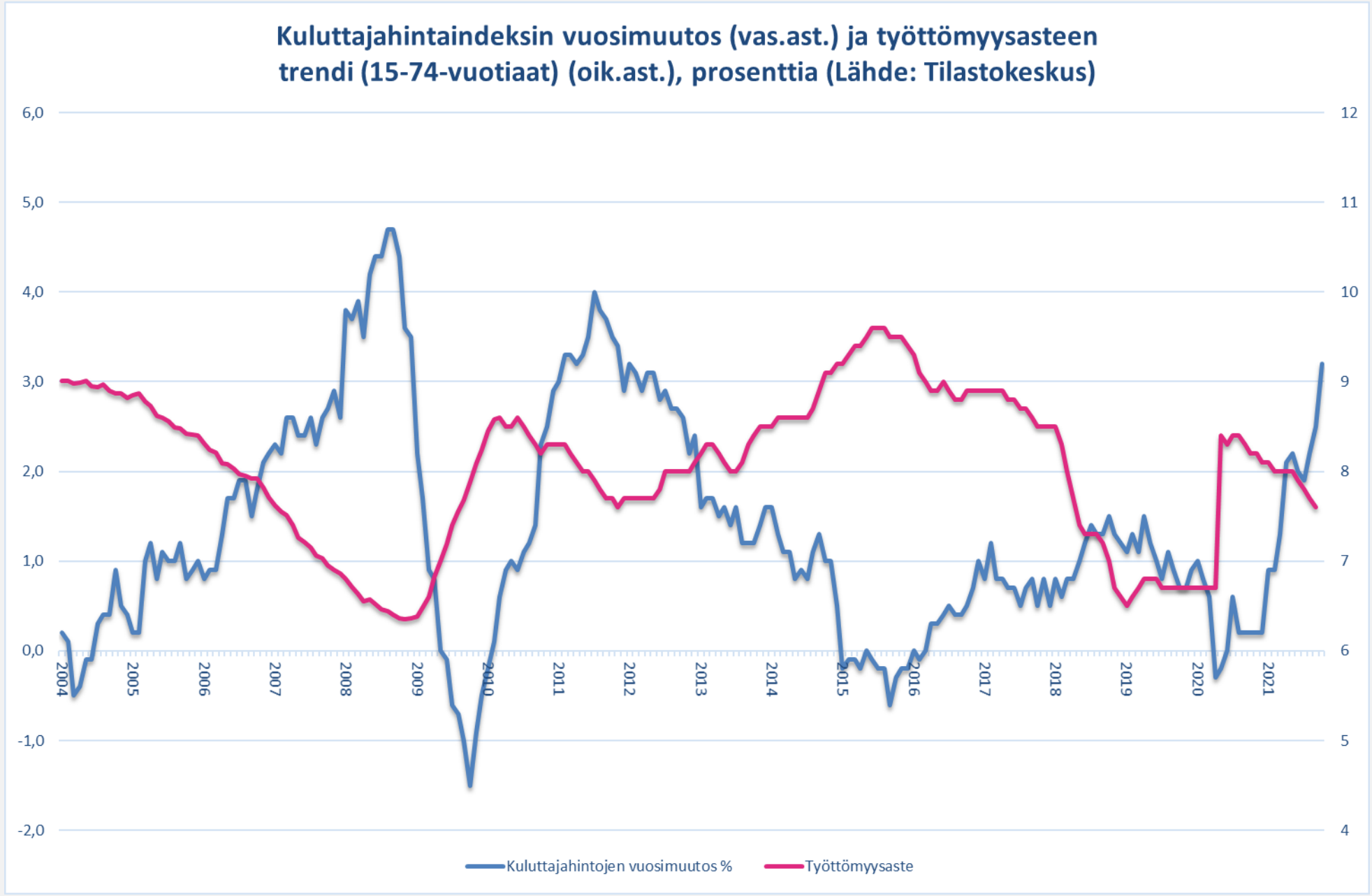

# Hyvinvointitalous

- Ihmisten hyvinvointi (toimintakyky, osallisuus) on keskeinen tekijä menestyvän talouden taustalla.
- Panostukset ihmisten hyvinvointiin vaikuttavat talouden resursseihin, kuten työvoiman määrään, osaamiseen ja sen hyödyntämiseen sekä korjaavien palveluiden tarpeeseen (kysyntään).
- Vaikka kansantalouden tilinpidon määritelmien mukaisesti esimerkiksi julkiset palvelut ovat kulutusta, ne vaikuttavat positiivisesti inhimilliseen sekä sosiaaliseen pääomaan ja voidaan siten tulkita myös investoinneiksi.
- Kustannusvaikuttavuuden arviointi keskeistä tällaisten hyvinvointi-investointien kohdalla.

SOSTE

# Keskeisiä hyvinvointitaloudellisia kysymyksiä

- Alle 40-vuotiaiden mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä kasvaa tasaisesti, vuonna 2020 jo lähes 30 000 henkilöä
- Perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevien 20-24-vuotiaiden määrä on kääntynyt uudestaan kasvuun
- Kouluterveyskyselyssä neljännes vastaajista (osuus kasvussa) kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi
- Koronakriisin myötä pitkäaikaistyöttömyys nousi, samoin pitkään työmarkkinatukea saaneiden määrä. Vuoden 2021 kesäkuussa 45 000 alle 40-vuotiasta saanut työmarkkinatukea yhtäjaksoisesti yli 300 päivää.

SOSTE

# Mielenterveyteen liittyvät syyt yhä useammin alle 40-vuotiaiden työkyvyttömyyden taustalla

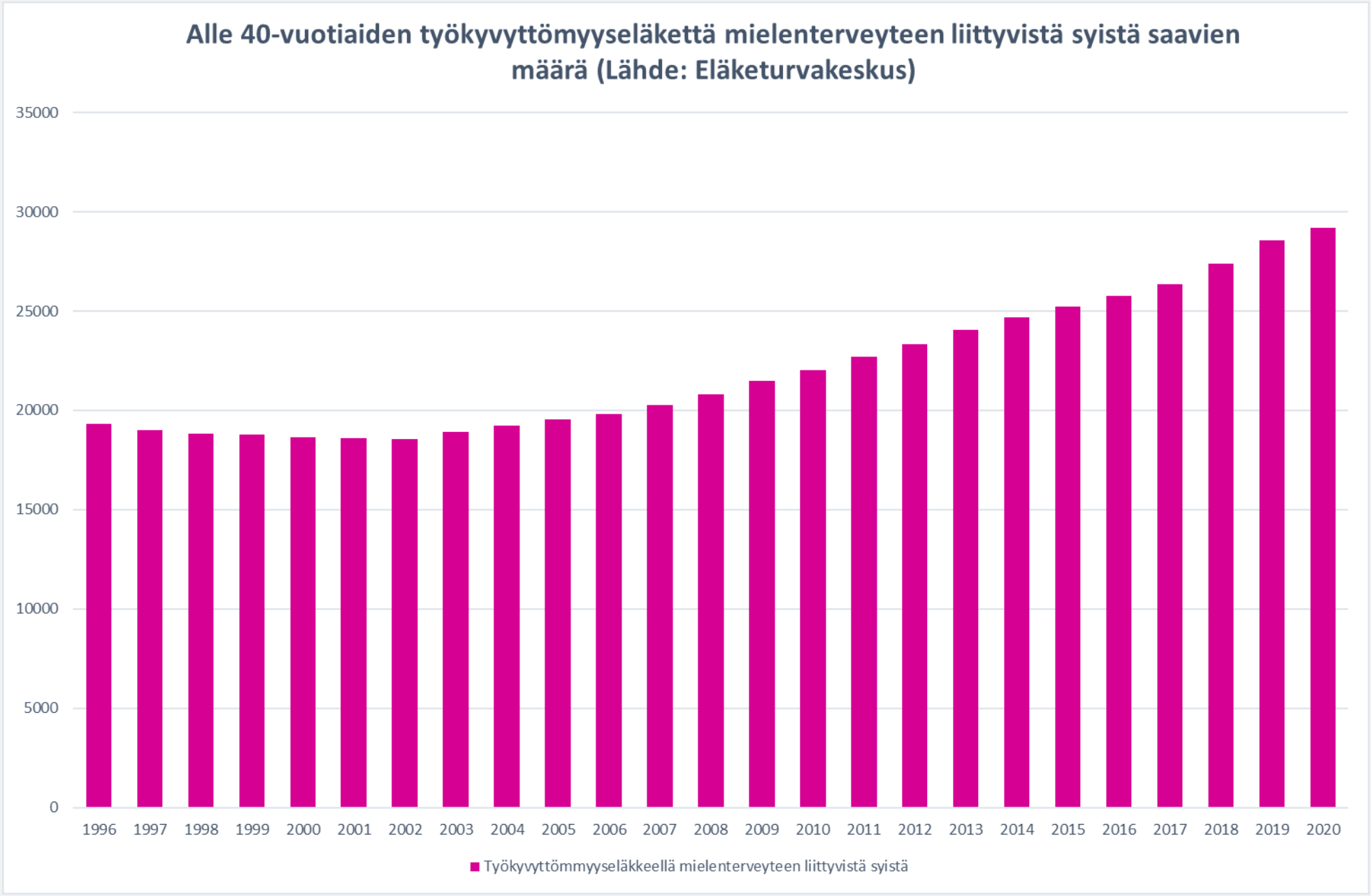


SOSTE

# Perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevia 20-24-vuotiaita on edelleen yli 50 000 eli lähes viidennes ikäluokasta

SOSTE

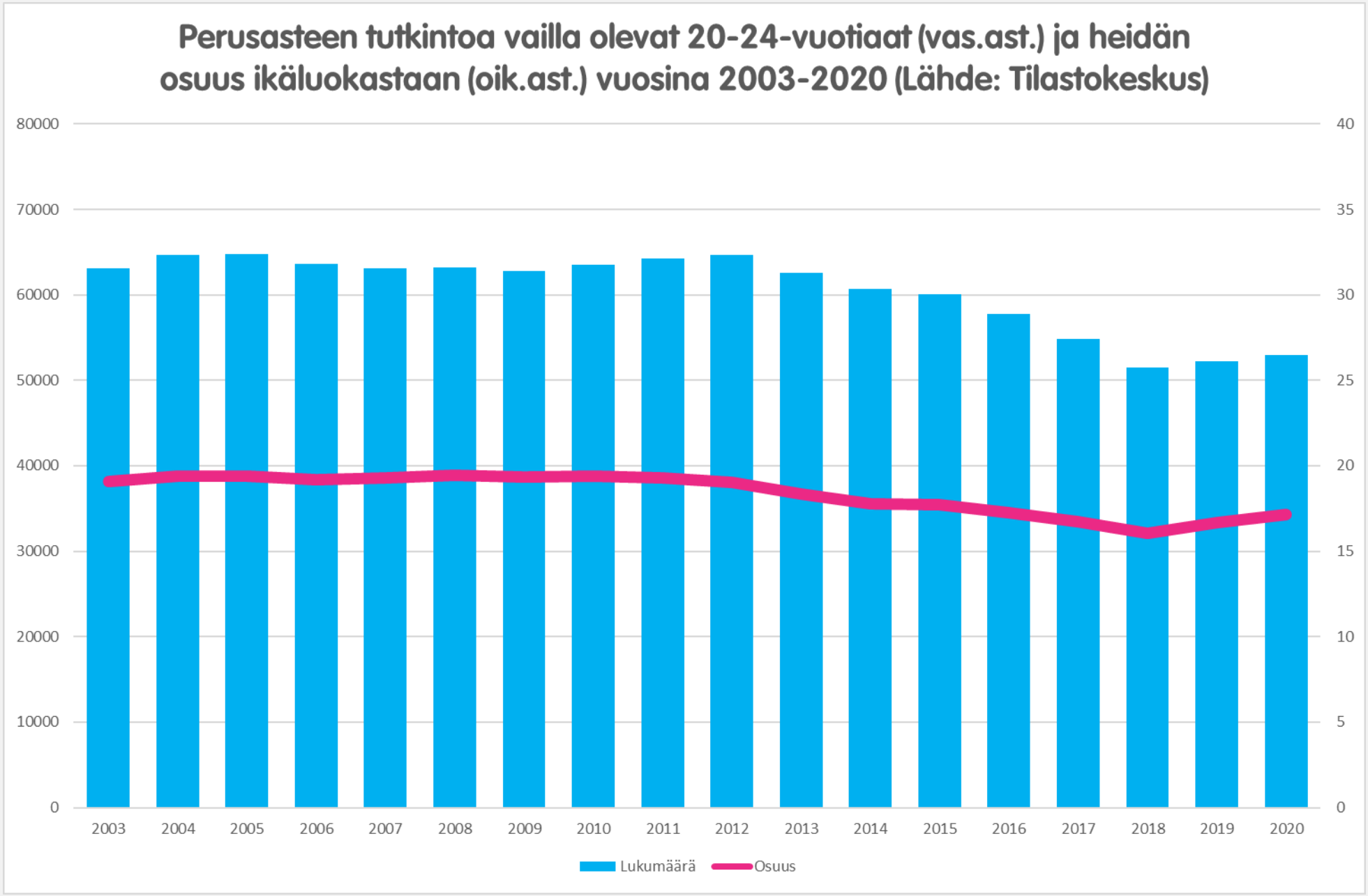

# Koettu terveys yläkoulussa ja toisella asteella opiskelevilla heiken-tymässä?

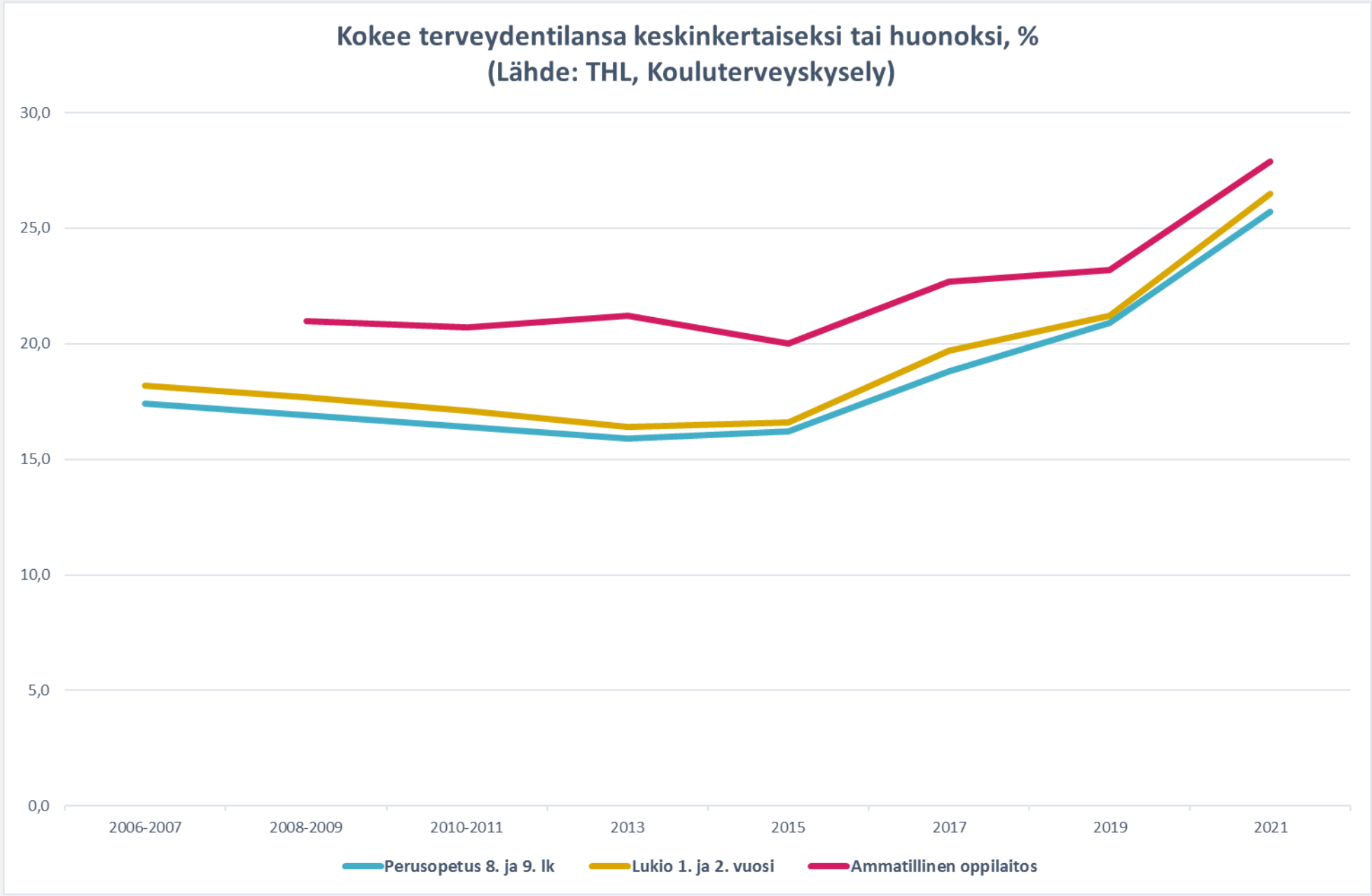


SOSTE

**Alle 40-vuotiaiden pitkäaikainen työttömyys kääntyi kasvuun koronakriisin aikana. Paluu vuoden 2018 tasolle.**

SOSTE

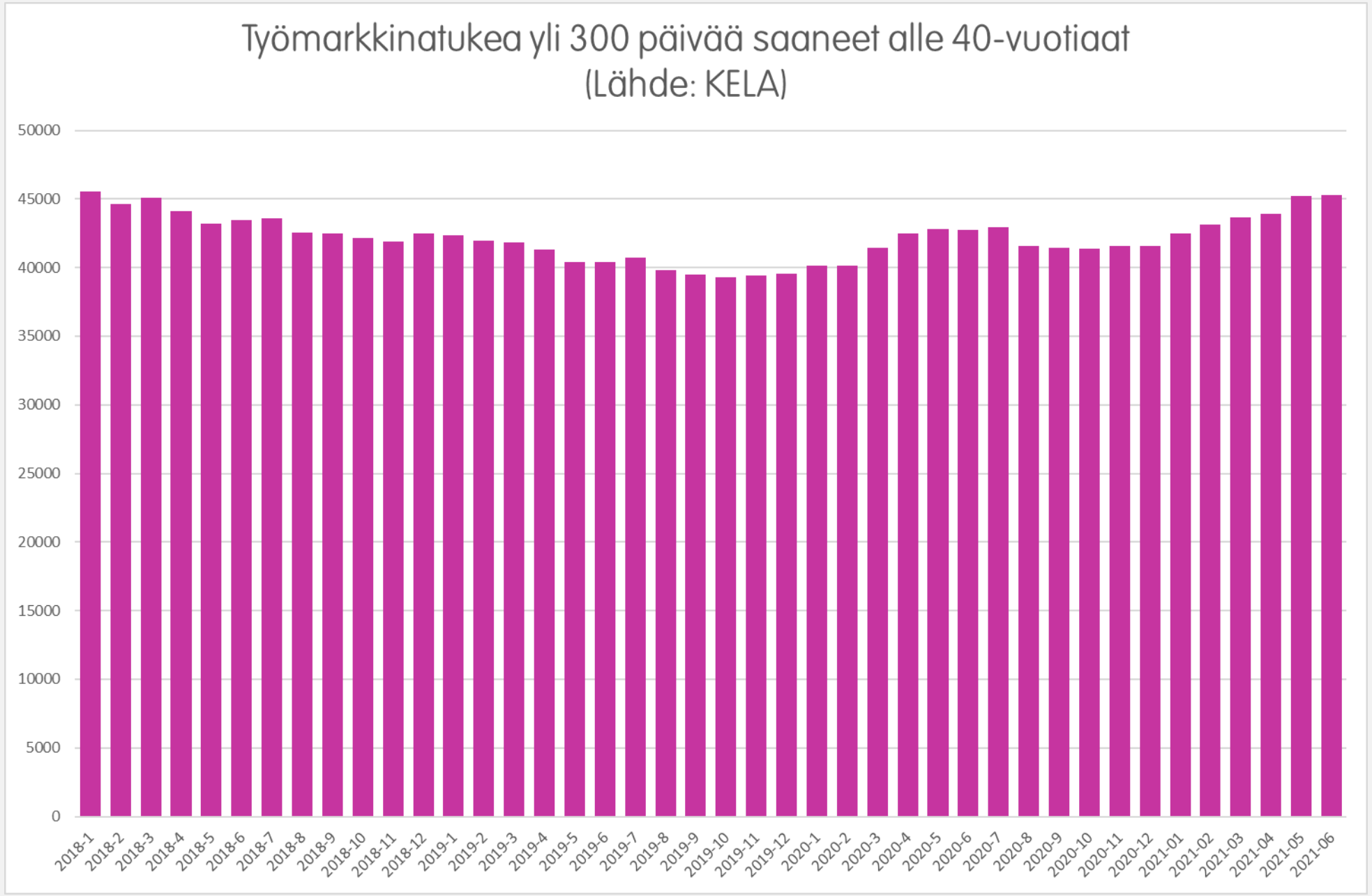

# Talouspolitiikan valinnoista

- Finanssipolitiikan liikkumavara riippuu monista tekijöistä
  - hallituksen tehtävänä arvioida liikkumavara kulloisessakin kontekstissa, yksiselitteistä raamia talouspolitiikalle on mahdotonta antaa
  - Säätytalolla 2019 sanottua: ”olosuhteet voivat muuttua kesken hallituskauden, jolloin on pystyttävä reagoimaan”
  - Tässä esitettyjen indikaattorien perusteella liikkumavara on hyvä.
- Mitä tavoitellaan koronakriisin akuuteimman vaiheen jälkeen?
  - jälkihoitoa (hyvinvointivelka), julkisen talouden tasapainottamista (julkinen velka), jotain muuta (esim. ekologinen velka)?
- Miten hyvinvointi-investointeihin suhtaudutaan?
  - Onko aitoja tarpeita hyvinvointi-investoinneille?
  - Mitä ovat kustannusvaikuttavat hyvinvointia vahvistavat panostukset erityisesti nuorempiin ikäluokkiin?

SOSTE

# SOSTEn esittämiä hyvinvointi-investointeja vuoden 2022 talousarvioon

- Terapiatakuun toteuttaminen mahdollisimman nopeasti
  - lyhyiden psykososiaalisten hoitojen saatavuuden parantaminen
- Hoitovelan määrätietoinen vähentäminen
  - sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjien resurssit turvattava vuonna 2022 ja sen jälkeen koronakriisin aikana syntyneen hoito- ja hoivavelan vähentämiseksi
- Terveydenhuollon ammattilaisten koulutusmäärien nopea lisääminen
  - työvoimatarpeeseen vastaaminen vaatii myös lisää koulutettuja osaajia
- Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden riittävyyden turvaaminen
  - erityisen tärkeää koronakriisin jälkihoidossa, palvelutarve lapsilla nuorilla ja lapsiperheillä lisääntynyt

SOSTE